

Memo

Aan: Raad
Van: College / wethouder Boudewijnse
Onderwerp: Beantwoording vraag/vragen Gesprek 25 nov. jl. Gesprek Aquathermie
Datum: 4 december 2020

In het gesprek over het raadsvoorstel over Zienswijze lening Aquathermieproject Muiderberg zijn enkele vragen gesteld die in dit memo worden beantwoord.

Inleiding

Het raadsvoorstel over de lening voor het aquathermieproject stelt voor om een lening als een 'overbruggingskrediet' te verstrekken, omdat dit nodig is om meteen vanaf het begin de koppelkansen met de rioolprojecten te realiseren. Er zit een risico aan deze keuze, omdat het project nog niet zo ver is dat een definitieve uitspraak kan worden gedaan over de haalbaarheid van het warmtenet in Muiderberg. Voor zover mogelijk zijn alle op dit moment denkbare risico's in kaart gebracht om de raad in de gelegenheid te stellen om op basis van een weloverwogen keuze dit risico al dan niet te nemen.

1.	Mw. Nuij (Groep VN)	Het huidige voorstel richt zich heel erg op de financiële risico's voor de gemeente en dan schrijft u dat er medio 2021 een risicoanalyse ligt, met alle mogelijke risico's van het project in beeld. Klopt het dat u op dit moment nog helemaal geen andere risico's in kaart heeft gebracht? Een risico dat wij zien is onder andere dat de inwoners nu erg enthousiast worden gemaakt, maar mogelijk voor een enorme teleurstelling worden geplaatst als het project wat minder rooskleurig is dan dat het nu wordt voorgesteld. Overziet de wethouder alle risico's?
	<i>Antwoord</i>	<i>De businesscase bevat inmiddels een risicoanalyse, scenario analyse en een gevoeligheidsanalyse. Ook technische risico's zijn met een knelpuntenanalyse in beeld gebracht. Dit hebben we gedaan door deskundigen te laten adviseren en te leren van gemeenten en wijken die verder zijn dan wij. Komende maand worden deze analyses door een onafhankelijke partij beoordeeld. De risicoanalyse van medio 2021 waar naar wordt gerefereerd is een integraal overzicht waarbij voor ieder van de risico's mitigaties zijn uitgewerkt en ook een budget wordt gereserveerd voor ieder van de risico's. Deze is waarschijnlijk eind 2020 al beschikbaar, zodat dit meegenomen kan worden in de besluitvorming voor het resterende deel van de lening.</i>
2.	Mw. Nuij (Groep VN)	In de onderbouwing van dit voorstel maakt u gebruik van een business case, waarin blijkt dat het voor de inwoners niet duurder wordt. Maar dit is op nog geen enkele plek in Nederland gelukt heb ik vernomen van de mensen die ik gesproken heb en die enorm veel ervaring op dit gebied hebben. Kunt u ons aangeven waar het wezenlijke verschil zit tussen de business case die we hier zien en de ervaring van de rest van Nederland, waardoor het voor dit specifieke geval niet duurder zou worden voor de inwoners?
	<i>Antwoord</i>	<i>Er worden op dit moment in meerdere gemeenten ervaringen opgedaan met aquathermie, maar bij elkaar opgeteld zijn er sowieso nog weinig plaatsen waar een warmtenet op basis van aquathermie met oppervlakte water wordt gerealiseerd. Daarbij zijn er veel factoren waarop wijken van elkaar verschillen, waardoor het een lastige vergelijking is.</i> <i>Als we kijken naar gunstige factoren die ervoor zorgen dat de businesscase in Muiderberg rendabel is, zijn dat de nabijheid van het IJmeer, de schaalgrootte en de woningdichtheid in Muiderberg.</i>

		<i>Bovendien wordt momenteel door het rijk overwogen om de verplichte afsluitbijdrage om van het gas af te gaan te laten vervallen (o.b.v. mededeling minister Wiebes). Dit is in de huidige case nog niet meegenomen en zou de bewonerscase gunstiger maken.</i>
3.	Mr. den Hengst (CU)	Er wordt 600.000 EUR en 900.000 EUR gevraagd. Daar wordt als onderliggend gegeven als het niet doorgaat de leidingen die daar dan liggen. Welk gedeelte ziet de wethouder als investering en welk gedeelte als subsidiëring, waar we eigenlijk nooit een bedrag voor terug krijgen
	<i>Antwoord</i>	<i>Het gehele bedrag wordt gezien als een lening. Het is dus in zijn geheel geen subsidie. In het scenario dat de lening niet terugbetaald kan worden, zullen zal de infrastructuur terugvallen aan de gemeente. Dit is een beheersmaatregel om het risico te dempen.</i>
4.	Mr. den Hengst (CU)	Nu wordt er nog geen verplichting bij de bewoners gezet om mee te doen, maar er wordt gezegd dat dat wel zou kunnen. Waar is dat op gebaseerd dat er een verplichting zou kunnen komen of dat de bewoners zullen worden afgesloten?
	<i>Antwoord</i>	<i>We kunnen bewoners niet verplichten om een aansluiting op het warmtenet te nemen. Wat bedoeld wordt is dat de aansluitplicht van gasnetbeheerder op enig moment vervalt:</i> <i>Met het streven in 2050 aardgasvrij te zijn, is het de verwachting dat er een moment komt waarop de gasnetbeheerder geen aansluitplicht meer heeft. Wanneer het gasnet in een bepaalde wijk verliesgevend wordt door een dalend aantal gebruikers, kan de gasnetbeheerder dan besluiten het gasnet af te sluiten. Dit betekent dat inwoners de keuze hebben om zelf voorzieningen (een warmtepomp) te treffen, of gebruik te maken van een warmtenet, als dat er is. Gezien de lagere kosten voor inwoners verwacht het projectteam dat bewoners in dat geval zullen kiezen voor het warmtenet.</i>
5.	Mr. Bruins (D66)	Er wordt in het stuk gesproken over de kansen op subsidies vanuit het Rijk en vanuit de provincie. Hoe hoog schat de portefeuille houder in dat deze subsidies ook daadwerkelijk zullen komen? Is er een risico dat die subsidies niet komen?
	<i>Antwoord</i>	<i>De provincie heeft verschillende subsidiepotten ten behoeve van verduurzaming en aardgasvrij maken van wijken. Binnen een nu lopende subsidieregeling is een aanvraag gedaan voor een subsidie van € 140.000 die naar verwachting wordt toegekend.</i> <i>Daarnaast heeft de provincie de gemeente benaderd nadat de uitslag van de PAW toekenning bekend werd, met als doel het project vanuit de provincie te ondersteunen. De verwachting van het projectteam is dat een alternatieve subsidie vanuit het rijk (PAW3) of de provincie (compensatie PAW) aannemelijk is. Maar er is nog geen harde toezegging. De komende maanden wordt hier verder aan gewerkt.</i>
6.	Mr. Bruins (D66)	Er wordt aangegeven dat 80% van de bewoners mee moet doen. Dat houdt ook in dat die 80% hun gasstel moet vervangen, etc. Hoe hoog schat de portefeuille houder in dat ook daadwerkelijk 80% van de inwoners mee gaat doen, omdat daar de business case op gebaseerd is.
	<i>Antwoord</i>	<i>Het is het streven van het projectteam dat 80% van de bewoners mee doet. Dit is gebaseerd op enquêtes en peilingen die in het afgelopen jaar zijn gedaan en het project aan de Eikenlaan kan helpen deze aannahme te verifiëren. De business case is gemaakt op basis van deze aannahme, omdat het projectteam er vanuit gaat dat deze aannahme realistisch is (op basis van het vooronderzoek) De businesscase heeft echter veel meer variabelen, waaronder risico's en kansen. Eén van de variabelen is bewonersparticipatie en die waarde wordt geprojecteerd op 80%. Dat wil echter niet zeggen dat het een voorwaarde is. Er zijn ook scenario's denkbaar waarbij er een</i>

		<p><i>positieve business case is met een lagere bewonersparticipatie en een gunstigere waarde voor andere variabelen (bijv. lagere investeringen voor de technische installaties, lagere rentetarieven, meer ingebracht eigen vermogen).</i></p> <p><i>Het projectteam is niet van mening dat bewonersparticipatie een onvoorspelbaar en vast gegeven is en dat bewonersparticipatie niet beïnvloed kan worden. Ondanks dat er altijd bewoners zullen zijn die principieel geen commitment willen geven, hebben de Gemeente Gooise Meren, de energievoöperatie en het warmtebedrijf een gezamenlijke morele plicht om de juiste voorwaarden te scheppen en zo de bewonersparticipatie te stimuleren door juiste voorlichting, financiële aantrekkelijkheid en stimulering vanuit de Gemeente.</i></p> <p><i>Het vervangen van het gasstel is meegenomen in de business case. Hier wordt de komende periode ook zwaar op ingezet door het projectteam. Denk hierbij aan de inzet van communicatiemiddelen, bewonersavonden, begeleiding door energievoaches en samenwerking met lokale installateurs.</i></p>
7.	Mr. Duyts (VVD)	Wat zou het betekenen als je er voor zou kiezen om het vervangen van de riolering uit te stellen? Wat zouden de consequenties zijn van die stap?
	<i>Antwoord</i>	<p><i>Het uitstellen van het rioolproject is niet wenselijk, gezien het reeds lang bestaande achterstallig onderhoud van het riool. Het eventueel uitstellen van het onderhoud in de eikenlaan brengt daarnaast een risico voor de verkeersveiligheid met zich mee. De gemeente loopt als wegbeheerder een toenemend risico op aansprakelijkheidsstellingen vanwege het slechte wegdek als het onderhoud verder wordt uitgesteld.</i></p> <p><i>Afhankelijk van de lengte van het uitstel zou tussentijds onderhoud nodig zijn, wat feitelijk kapitaalvernietiging is.</i></p>
8.	Mr. Duyts (VVD)	De 6 ton wordt als krediet gegeven en daar worden met name leidingen van aangelegd in de Eikenlaan. Worden daar ook meteen de huisaansluitingen meegenomen en is dat per se noodzakelijk om die mee te nemen? Zou dit een besparing kunnen zijn? Wat heb je aan die leidingen als het aquathermie project in zijn totaliteit niet door gaat?
	<i>Antwoord</i>	<p><i>Op dit moment zijn inderdaad de huisaansluitingen begroot. Omwille van de koppelkans is het belangrijk dat de aftakkingen naar de huisaansluitingen worden gemaakt tot in ieder geval aan de erfgrans. Wanneer dit niet wordt gedaan, zal opnieuw de straat open moeten om alsnog de aftakkingen te realiseren – dit is onwenselijk vanwege de extra kosten alsmede de overlast. Daarom is het wél wenselijk aftakkingen naar de huizen mee te nemen in de fase, ook al wordt op een later moment het project alsnog gestaakt. Optioneel is de aftakking vanaf de erfgrans tot aan de gevel. Hier speelt de bewoner een rol. Wanneer bewoners toestemming geven voor aanleg tot aan de gevel, lijkt ook hier de directe aanleg de voorkeur te hebben vanwege efficiëntie voordelen. Daarnaast speelt binnen het rioolproject de mogelijkheid voor bewoners om hemelwater af te koppelen. Hier zien wij eveneens een synergie tussen het rioolproject en de aanleg van het warmtenet.</i></p>
9.	Mr. Vlaanderen (GDP)	Hoe zit het met de combinatie van glasvezel? Gaat dat nu ook meteen de grond in of gaat de straat weer open voor de aanleg van glasvezel en is de koppelkans dan weer opnieuw aanwezig? Zijn dat twee momenten of is dat een moment?
	<i>Antwoord</i>	<p><i>De huidige verwachting is dat glasvezel in Muiden en Muiderberg pas vanaf 2024 kan worden aangelegd. Er wordt nog onderhandeld door de gemeente met KPN,</i></p>

		maar we kunnen op dit moment niet rekenen op deze koppelkans. Overigens is de impact van het aanleggen van glasvezel op de openbare ruimte beperkt (de weg hoeft niet helemaal opgebroken te worden)
10.	Mr. Kahlman (PvdA)	Het solide maken van dit plan heeft alles te maken met 80% deelname. Is de gemeente van plan om inzichtelijk te krijgen hoeveel mensen daadwerkelijk zullen deelnemen, m.a.w. kan de gemeente binnen een paar weken een enquête uitschrijven en hebben we dan inzichtelijk wat de deelname kansen zijn?
	<i>Antwoord</i>	<i>Zie ook antwoord op vraag 6. Daarnaast richt het warmtebedrijf in één van de werkstromen op het verkrijgen van inzicht in en stimuleren van het bewonerscommitment. Een eerste peiling onder de bewoners van Muiderberg heeft een positief resultaat opgeleverd. De suggestie om een enquête uit te schrijven op dit moment is niet wenselijk omdat niet alle definitieve informatie beschikbaar is. Bewoners kunnen pas een definitieve keuze maken als alle informatie beschikbaar is, en om alle informatie beschikbaar te krijgen dient het ontwerp verder uitgewerkt te worden. Daarom wordt de komende periode ingezet op participatie en communicatie op drie niveaus:</i> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Communicatie in brede zin... informatie over project, voortgang, wat betekent dit voor u, maar ook campagnes als zet m op 70....</i> <i>2. Straat communicatie om de bewoners in de straten waar het riool wordt vervangen op de hoogte te brengen, de huizen te schouwen, en hen te betrekken bij het project. Hierdoor krijgen we een veel beter beeld van de gewenste aanpassingen in de woning, en streven we er naar om 80% van deze bewoners gecommitteerd te krijgen. Dit wordt gedaan door energie coaches van Wattnu (30).</i> <i>3. Mobilisatie. Het mobiliseren van de bewoners van muiderberg om deel te nemen en lid te worden van de energie cooperatie, deel te nemen in de projectgroep en eventueel mee te participeren in het eigen vermogen. Wattnu leidt deze werkstroom in het project en werkt hierin nauw samen met de omgevingsmanager van de gemeente. Doel van deze werkstroom is om op 1 juli minimaal 40% van de Muiderbergers gecommitteerd te krijgen aan het warmtenet en daarmee een go te kunnen geven voor de realisatie (vanuit bewonersperspectief).</i>
11.	Mr. Kahlman (PvdA)	Geeft het echt zulke grote kosten met zich mee, misschien niet eens om het uit te stellen, maar om het wel open te trekken en later weer open te trekken?
	<i>Antwoord</i>	<i>Het projectteam heeft berekend dat het niet benutten van de koppelkans voor het gehele project een kosten verhoging met zich meebrengt van ca 3MLN. Het streven is om zoveel mogelijk kosten te optimaliseren en overlast voor bewoners te minimaliseren. Daarom wordt ingezet op het combineren van de werkzaamheden. Tot nu toe lijkt dit haalbaar en dus ook wenselijk. Bovenstaande berekening wordt bevestigd op basis van de aanbiedingen van aannemers voor het werk aan de Eikenlaan</i>
12.	Mw. van der Ham (Hart voor BNM)	Op het moment dat er een enquête wordt gedaan, weten de bewoners dan al welke kosten er bij komen kijken?
	<i>Antwoord</i>	<i>Er is op dit moment nog geen zekerheid over:</i> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Mogelijke subsidies</i> <i>2. In te brengen eigen vermogen door partners en participanten</i> <i>3. De hoogte van de investering (nu +/-30%)</i>

		<p>We kunnen dus nog niet exact aan de bewoners vertellen wat de kosten zijn. Er zijn wel schattingen gemaakt en wettelijke maxima voor de doorberekening van aansluitkosten en vastrecht. Maar of we in staat zijn de bewoners ook korting te geven op deze kosten hangt af van de financieringsmogelijkheden. Daarom heeft het project team er voor nu voor gekozen om het uitgangspunt te communiceren. Niet duurder dan nu. Dat is ook uitgangspunt in de businesscase geweest.</p> <p>Tijdens de bewonersavond kan een rekenvoorbeeld worden opgenomen met een indicatie van de bewonerskosten, de fasering daarvan en waar deze kosten op gebaseerd zijn. De kosten zijn dus bij benadering bekend, maar moeten gevalideerd worden in de volgende fase, d.m.v. schouwen bij de bewoners. Dit staat gepland voor de Eikenlaan en in het voorlopig ontwerp en wordt uitgevoerd door Wattnu, in samenwerking met de lokale installateurs en de projectgroep.</p>
13.	Mw. van der Ham (Hart voor BNM)	Het niet halen van de koppelkans zou 2 miljoen kosten? Hoe moeten we dat zien? Komt er dan nog een aanvraag voor een lening of worden de kosten gewoon 2 miljoen euro hoger?
	<i>Antwoord</i>	<i>De totale kosten worden dan ca 3 miljoen euro hoger. Om deze extra kosten te financieren kan zowel eigen- als vreemd vermogen worden aangetrokken, maar dit heeft een negatief effect op de businesscase en daarmee mogelijk ook op de kostenneutraliteit van bewoners.</i>
14.	Mw. van Roden (CDA)	Het doel van het project is dat geheel Muiderberg in 2026 aquathermie kan benutten als warmtebron en in 2026 aardgasvrij. In hoeverre is aardgasvrij in 2026 realiseerbaar als het vrijblijvende deelnemen betreft in een coöperatief warmtebedrijf.
	<i>Antwoord</i>	<i>Het project gaat uit van een deelname van 80% in 2026. We denken dus dat het realiseerbaar is om in 2026 voor 80% aardgasvrij te zijn.</i>
15.	Mw. van Roden (CDA)	Hoelang blijft een gasaansluiting nog mogelijk na 2026, ook als de leveringsplicht van de huidige gasleverancier komt te vervallen?
	<i>Antwoord</i>	<i>Dat is afhankelijk van de keuzes die de leverancier en gasnetbeheerder maken. Het is in elk geval waarschijnlijk dat Liander zonder leveringsplicht afgeschreven gasleidingen niet meer zal vervangen als nog maar een klein percentage van Muiderberg hier gebruik van maakt. Zie ook het antwoord bij vraag 4.</i>
16.	Mr. de Goede (GL)	De gemeente moet een warmtevisie opstellen voor alle wijken in 2021 hoe ze van het gas loskomen. Is de keuze voor aquathermie in Muiderberg de eerste keuze, in dit geval voor de gemeente, en Muiderberg als eerste exemplaar van een wijk dat van het gas los gaat?
	<i>Antwoord</i>	<p><i>In de transitievisie warmte komt een afwegingskader op basis waarvan we kunnen bepalen welke wijken als eerste aan de beurt komen. Vooruitlopende hierop wordt inderdaad nu al een keuze gemaakt om met Muiderberg te starten. Dit op basis van:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>De mate waarin we met deze oplossing Co2 gaan besparen, zodat we daadwerkelijk een stap(je) zetten in de richting van een energieneutrale gemeente: Dankzij het onderzoek van Waternet dat is gedaan voor de PAW aanvraag, is Muiderberg de eerste wijk waar op basis van grondig data-onderzoek bekend is wat de beste oplossing is in termen van CO2 besparing en kosten.</i>

		<ul style="list-style-type: none"> • De koppelkans die zich hier voordoet met het riool • De kans om dit samen met inwoners te doen.
17.	Mr. de Goede (GL)	<p>Ik heb ook gekeken naar vergelijkbare situaties, het hebben van een eigen warmtesysteem met een warmtepomp, zonnepanelen op huisbasis vergeleken met de kosten van deelname aan een netwerk. In de Total Cost of Ownership over een periode van 15 jaar – de kosten voor deelname aan het netwerk kom ik uit op 25.000 EUR over 15 jaar. Een eigen warmtepompsysteem hebben over een periode van 15 jaar, is de totale TCO 19.000 EUR, wat betekent een verschil van 6.000 EUR.</p> <p>In verband met de participatie van 80%, betekent dat dan niet dat veel bewoners dan toch kiezen voor de goedkoopste optie, een eigen systeem, is daar naar gekeken vanuit de projectleiding? Dus de keuzemogelijkheden en waar mensen voor zullen gaan kiezen?</p>
	Antwoord	<p><i>Uit onze eigen TCO berekeningen blijkt dat een collectief warmtenet gebaseerd op aquathermie de beste oplossing is in termen van zowel de totale kosten als de CO₂ uitstoot. Deze oplossing is vergeleken met 3 andere scenario's, namelijk all-electric, een warmtenet met individuele warmtepompen en de huidige situatie – aardgas.</i></p> <p><i>In de TCO is niet uitgegaan van een afschrijftermijn van 15 jaar, maar van 50 jaar. Warmtenetten schrijf je namelijk af over 50 jaar. Als je deze in 15 jaar afschrijft is dat inderdaad erg duur. Maar dat doet niemand omdat het warmtenet 50 jaar meegaat. Daarom is de TCO analyse van Waternet ook uitgevoerd voor een periode van 50 jaar. Voor een all-electric oplossing betekent dit dat er 3 keer een warmtepomp moet worden aangeschaft om een goede vergelijking te krijgen.</i></p> <p><i>Aansluiten op een warmtenet zal daarom voor de meeste inwoners de goedkoopste optie zijn. Daarnaast spelen onderstaande punten ook mee voor de afweging die inwoners maken in hun keuze voor een warmteoplossing:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • voor een betaalbare elektriciteitsrekening met een individuele warmtepomp heb je energielabel A/B nodig; voor een MT 70 graden warmtenet is C/D voldoende. Gezien het woningbestand in Muiderberg brengt alle woning verplicht naar A/B brengen veel isolatiekosten met zich mee, tevens is dit waarschijnlijk voor een deel van de woningen onhaalbaar. • Ook de ruimtelijke inpassing van een individuele warmtepomp met buffervat (150 liter) kan in woningen lastig of ongewenst blijken. • warmtenetten zijn inderdaad monopolies. Daarom vinden we juist dat dit in collectief bezit van de bewoners moet komen en niet bij een commercieel bedrijf die zijn aandeelhouders een mooi rendement moet geven.
18.	Mr. Duyts (VVD)	Kan er iets gezegd worden over de voor-en nadelen van een decentrale warmtepomp?
	Antwoord	<p><i>Een net van decentrale warmtepompen (all-electric) is minder efficiënt dan een centrale warmtepomp en veroorzaakt daarom een hogere CO₂ uitstoot. Mogelijk vereist een decentrale warmtepomp ook veranderingen in het elektriciteitsnetwerk omdat er een hogere piekbelasting zal zijn (op bijv. koude winteravonden) wanneer er geen gebruik wordt gemaakt van aardgas. Het voordeel van een decentrale warmtepomp is dat het meer modulair is op te zetten en er geen drempel is aan bewonerscommitment waarboven een oplossing rendabel is. Echter, de bewoner zal moeten investeren in een warmtepomp, isolatie, en de installatie, en zal zijn elektriciteitsrekening fors zien stijgen. De bewoner kan ook in dit scenario niet worden gedwongen.</i></p>

		<i>Centrale warmtepompen van het warmtebedrijf zullen het grootverbruik tarief betalen, decentrale warmtepompen van bewoners vallen onder het veel hogere consumenten tarief. Dit verslechtert de business case met decentrale warmtepompen substantieel. Zie ook het antwoord op voorgaande vraag.</i>
--	--	---